

Åldersstruktur för yrkesofficerare

1.	INLEDNING	2
2.	SAMMANFATTNING	2
3.	REDOVISNING	2
3.1.	BAKGRUND	2
3.2.	PERSONLFÖRSÖRJNING AV YRKESOFFICERARE	3
3.3.	NUVARANDE ÅLDERSSTRUKTUR.....	4
3.4.	BEDÖMD UTVECKLINGEN AV YRKESOFFICERARNAS MEDELÅLDER	5

1. Inledning

Med anledning av bland annat Försvarsberedningens rapport¹ över försörjningen av yrkesofficerare vill Försvarsmakten utveckla frågan om ålderstrukturen inom yrkesofficerskollektivet (kontinuerligt tjänstgörande officerare och specialistofficerare). Denna bilaga utgör därmed myndighetens ställningstagande när det gäller åldersstruktur i yrkesofficerskollektivet och upphäver tidigare ställningstaganden i frågan.

2. Sammanfattning

Försvarsmakten anser att överensstämmelse mellan åldersstruktur och uppgifter för yrkesofficerare är ändamålsenlig idag och de närmaste tio åren enligt nuvarande planeringsförutsättningar. Personalen i krigsförbanden har en lägre medelålder än genomsnittet för hela Försvarsmakten och följer det enskilda krigsförbandens krav på erfarenhet och fysiskt förmåga.

Försvarsmakten bedömer att medelåldern för yrkesofficerare kommer att sjunka under de närmaste tio åren med planerat in- och utflöde av personal.

3. Redovisning

3.1. Bakgrund

Vid bemanning utgår Försvarsmakten från individens kompetens i relation till befattningens krav. Den 1 januari 2013 intog Försvarsmakten den organisation som var resultatet av ett omfattande omstruktureringsarbete under 2012. Försvarsmakten anser att detta är en organisation som motsvarar gällande krav på operativ förmåga och därtill hörande uppgifter. Omstrukturen innebar att Försvarsmaktens personal placerades utifrån största möjliga verksamhetsnytta med individernas kompetens och befattningars kravprofil som grund. Ingen övertalighet uppstod bland yrkesofficerare.

Ålder kan inte utgöra ett generellt urvalskriterium för befattningar i vare sig insats- eller basorganisationen och att ålder skulle utesluta en individ från en viss befattning för vilken individen uppfyller kompetenskraven är att betrakta som diskriminering på grund av ålder. De yrkesofficerare som idag inte är placerade i en befattning i insatsorganisationen utgör en värdefull och nödvändig kompetensgrund i basorganisationen. Mellan insatsorganisationen och basorganisationen finns ett flöde av yrkesofficerare vilket möjliggör en sund personalrörlighet inom myndigheten då individens personliga förutsättningar därmed i högre omfattning kan tillvaratas.

I Försvarsmakten utgör utbildning och träning en stor del av verksamheten. Årligen planeras för att 3500 till 5 000 soldater och sjömän ska göra en 13 veckors lång grundläggande militär utbildning (GMU). Därefter följer i normalfallet en cirka sju till tio månader lång kompletterande militär utbildning (KMU) samt befattningsutbildning (BFU). Dessutom planeras och

¹ Ds 2014:20, 2014-05-15 Försvaret av Sverige – Starkare försvar för en osäker tid.

genomförs utbildning för 700 till 1200 officersaspiranter årligen.² Övningar och KFÖ-verksamhet genomförs för flertalet av krigsförbanden årligen. Vissa rapporter³ har utgått från att denna verksamhet skulle utgöra en begränsad del i det framtida försvaret. Försvarsmakten konstaterar att utbildning och träning fortsatt utgör en betydande verksamhet.

Kvalificerad utbildning av soldater och sjömän kräver instruktörer med relevant kompetens och lång erfarenhet. Utbildning av soldater och sjömän genomförs av instruktörer och lärare från såväl insats- som basorganisationen och i många fall krävs även en kompetensnivå som överstiger den som krävs för befattningen i krigsförbandet.

Koppling mellan medelålder och lönekostnad är begränsad. Enligt statens lönepolicy betalas lön främst för den befattning och uppgift en individ ska lösa. Detta innebär i förlängningen att det är svårt att räkna hem en reducerad lönekostnad som effekt av en lägre medelålder. Detta gäller speciellt om hänsyn tas till den effekt som mindre erfarenhet skulle ge i lägre produktivitet. I Försvarsmaktens kompletterande underlag om långsiktig ekonomisk balans⁴ redovisades uppfattningen att det kunde finnas en mindre löneeffekt av sänkt medelålder och minskad rörlighet.

Rekrytering av yrkesofficerare är mer kostnads- och tidskrävande än tidigare, då det gick att rekrytera ur en stor värnpliktsvolym, samtidigt som utbildningskostnaderna för grundläggande yrkesofficersutbildning är betydande. En hög omsättning av yrkesofficerare kräver inflöde av stora aspirantvolym, vilket skulle kräva en uppskalning av dagens utbildningsorganisation.

3.2. Personalförsörjning av yrkesofficerare

Personalförsörjning av yrkesofficerare från plutonsnivån till brigadnivån inom arméstridskrafterna kan här tjäna som exempel på hur en yrkesofficer tjänstgör på ett antal befattningar på lägre nivåer för att erhålla rätt kompetens och erfarenhet för att tjänstgöra på högre nivå. Tjänstgöringstiden i de olika befattningarna varierar. Detta exempel är tillämpligt även inom marin- och flygstridskrafterna.

Inom arméstridskrafterna är första befattningen för en officer normalt sett plutonchef (OF 1; fänrik, därefter löjtnant) medan första befattningen för en specialistofficer är gruppchef eller troppchef eller motsvarande (OR 6; förste sergeant). För de yrkesofficerare som bedöms ha rätt förmåga och kompetens sker utveckling mot nästa nivå. Befattningarna är då främst ställföreträdande kompanichef (OF 2; kapten) alternativt ställföreträdande plutonchef (OR 7; fanjunkare). Flertalet utvecklas därefter fortsatt på denna nivå och kvarstannar i dessa befattningar. Därefter sker utveckling mot vissa befattningar i främst bataljonstab fortsatt i nivå OF 2 respektive OR 8.

² Två omgångar specialistofficersutbildning (totalt 400 till 600 individer) samt tre omgångar officersutbildning (totalt 300 till 600 individer).

³ Rapport av Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi 2011:2 "Försvarets förutsättningar – en ESO-rapport om erfarenheter från 20 år av försvarsreformer".

⁴ Försvarsmaktens kompletterande underlag om långsiktig ekonomisk balans, 2013-02-28.

För officerare sker ett urval mot befattning som kompanichef (OF 3; major) och som sektionschefer i bataljonsstab. Ett fortsatt urval av officerare utvecklas därefter mot befattning som bataljonschef eller sektionschef i brigadstab (OF 4; överstelöjtnant). För specialistofficerare sker ett urval mot befattningar i OR 8/9 (förvaltare/regementsförvaltare) i bataljonsstab eller brigadstab.

Försvarsmaktens uppgifter och krav på kompetens i olika nivåer innebär att det krävs mångårig erfarenhet från lägre nivåer för att kunna använda krigsförbandens förmågor på rätt sätt. Varje högre nivå tillför mer komplexitet och en högre grad av lednings- och samordningsbehov. Kraven på erfarenhet och kompetens medför därför att bataljonschefer idag i många fall är äldre än 40 år, vilket även gäller för officerare som tjänstgör i brigadstab. Lång erfarenhet bland chefer på alla nivåer är en framgångsfaktor då svenska förband tjänstgör i internationella insatser. En lång och djup erfarenhet är också en förutsättning för att kunna genomföra den kvalificerade utbildning, träning och övning som krävs för att upprätthålla insatsorganisationens förmåga.

3.3. Nuvarande åldersstruktur

Nuvarande åldersstruktur för yrkesofficerare per krigsförband (FM Org 14) framgår av nedanstående tabell.

Förband	Medelålder för yrkesofficerare
Arméförband	
Brigadstab	46,0
Mekaniserad bataljon	35,4
Motoriserad skyttebataljon	32,2
Lätt skyttebataljon	33,5
Stridsvagnskompani	29,9
Artilleribataljon	39,9
Luftvärnsbataljon	37,6
Jägarbataljon	36,6
Underrättelsebataljon	35,1
Säkerhetsbataljon	34,7
Ingenjörsbataljon	35,4
Militärpoliskompani	31,2
CBRN-kompani	34,9
Livbataljon	33,1
Marinförband	
Sjöstridsflottiljledning	44,7
Korvettdivision	33,6
Minröjningsdivision	32,3
Underhållsdivision	44,0
Röjdykardivision	35,9
Ubåtsflottiljledning	42,3
Ubåt	33,1
Amfibiebataljon	32,9
Bevakningsbåtskompani	42,2
Marin basbataljon	45,1
Sjöinformationsbataljon	49,5

Förband	Medelålder för yrkesofficerare
Flygvapenförband	
Stridsflygdivision	35,1
Helikopterbataljon	41,0
Flygbasbataljon	39,9
Transport- och specialflygenhet	44,6
Stridslednings- och luftbevakningsbataljon	38,0
Lednings- underrättelseförband	
Högkvarter med stabförband	48,2
Rörlig operativ ledning	47,3
Sambandsbataljon	33,7
Regionala staber	49,6
Telekrigsbataljon	32,1
Ledningsplatsbataljon	35,1
FMTM	46,8
Logistikförband	
Teknisk bataljon	38,8
Logistikbataljon	35,3
Sjukhuskompani	35,5

Av tabellen framgår att medelåldern bland yrkesofficerare är lägre i de stridande förbanden⁵ där ålder skulle kunna vara en faktor som påverkar individens möjlighet att uppfylla befattningens krav. Skillnaden i medelålder bland yrkesofficerare i de stridande förbanden är relativt små. Medelåldern är något högre i förband där erfarenhet utgör en viktig faktor, exempelvis ledningsförband och staber. Arbete med kvalificerad stabs- och verksamhetsutvecklingsarbete kräver oftast längre erfarenhet än placeringar i insatsorganisationen. Vissa förband har därutöver ett behov av avkastning, eller har ställt krav på tidigare tjänstgöring som yrkesofficer, vilket ger en högre medelålder. Exempel på sådana förband utgörs av transport- och specialflygenheten, helikopterbataljonen och FMTM.

3.4. Bedömd utvecklingen av yrkesofficerarnas medelålder

Försvarsmaktens prognos av yrkesofficerarnas medelålder visar att denna succesivt kommer att nedgå under planeringsperioden till 2024.

Prognosen bygger på inflöde enligt Försvarsmaktens planering (tabell 1) och ingångsdata direkt hämtade ur Försvarsmaktens ekonomiledningssystem (PRIO). Antagandena har varit att 90 procent går i pension vid 61 års ålder samt att övriga avgångar utgör ca 3,5 procent årligen. Det har därutöver antagits att avgångarna fördelar sig jämt i åldersstrukturen. Prognosmodellen är i detta avseende något förenklad och Försvarsmakten avser därför utveckla denna efterhand som bättre erfarenhetsvärden blir kända och kan utnyttjas.

⁵ Med stridande förband avses de krigsförband som har väpnad strid som huvuduppgift.

Tabell 1 Prognos över medelålderns utveckling över kommande 10 års planeringsperiod (flödessiffror enligt FMUP/BU15).

År	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Prognosticerad medelålder för officerare	40,2	39,9	39,7	39,8	39,5	39,2	38,3	37,6	37	36,6

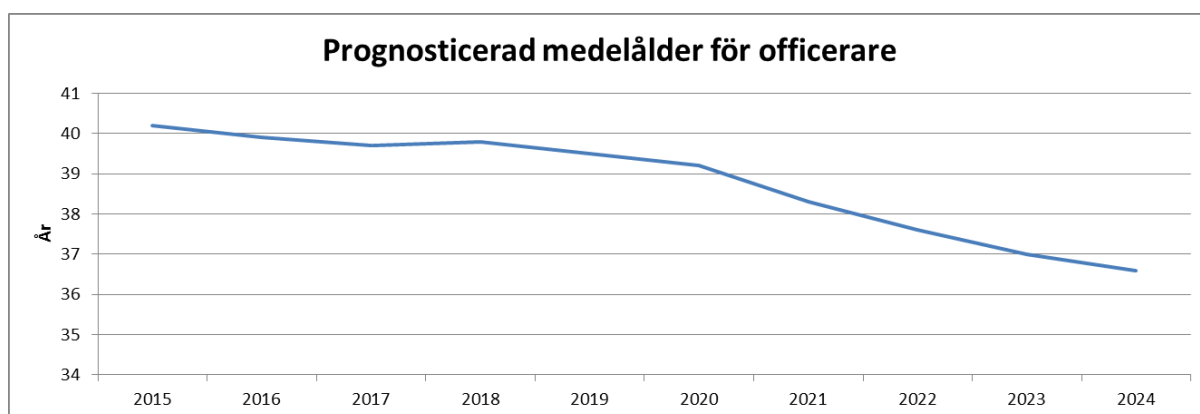

Diagram 1 Graf över bedömd utveckling av yrkesofficerares medelålder.

Sammantaget anser Försvarsmakten att yrkesofficerarnas ålderstruktur, idag eller de närmaste tio åren, inte utgör ett problem då befattningarnas krav ställs i relation till individens kompetens. I den omstrukturering som genomfördes under 2012 och intogs 2013 har individer placerats på befattningar de uppfyller kraven för. Den aktuella ålderstrukturen för yrkesofficerare bedöms därför i stort vara relevant utifrån verksamhetens komplexitet och omfattning.